

**Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання**

Кафедра кримінального процесу та криміналістики

КЕЙС
заняття на тему 2.7
«Речові докази та документи»

Підвищення кваліфікації (короткострокове)
слідчих поліції (12 днів)

Інформація про викладача:
к.ю.н. МАЙСТРЕНКО Марія
Миколаївна
067 702 35 56

Львів -2021

Тема 2.7.1

«Порядок визначення предметів та документів речовими доказами. Поводження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено»

**Годин на тему – 2
Заняття – 1 (1 академічна година)**

Навчальна мета: удосконалити практичні знання слідчих поліції щодо поведження з речовими доказами, порядком їх зберігання, поведження.

Міжтематичні зв'язки: кримінальний процес (особлива частина), кримінальне право України, криміналістика, конституційне право, права і свободи людини і громадянина, міжнародне право, захист та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності, міжнародні стандарти у сфері прав людини.

План лекції (2 год.)

1. Порядок визначення предметів та документів речовими доказами.
2. Зберігання речових доказів. Забезпечення схоронності тимчасово вилученого майна.
3. Поведження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено.
4. Витрати, пов'язані із зберіганням чи пересиланням речових доказів.
5. Особливості визнання речовими доказами результатів негласних слідчих (розшукових) дій.
6. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом.

1. Порядок визначення предметів та документів речовими доказами

Речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення. Документи є речовими доказами, якщо вони містять ознаки, зазначені вище. (ст. 98 КПК України)

Вказані об'єкти вилучаються під час кримінального провадження в ході проведення процесуальних дій.

Факт вилучення речових доказів, документів, цінностей та іншого майна (у тому числі предметів і документів, вилучених з обігу) відображається у протоколі процесуальної дії.

Діючий КПК передбачає можливість вилучення речей та документів шляхом проведення як слідчих (розшукових) дій (огляд, обшук), так і шляхом проведення інших процесуальних дій (затримання, тимчасовий доступ до речей та документів).

Речі та документи, яка були вилученні, в ході проведення дій, на підставі повноважень слідчого, прокурора вважаються тимчасово вилученим майном.

В подальшому прокурор, слідчий за погодженням з прокурором повинен звернутись до слідчого судді, або суду з клопотанням про арешт вказаного майна.

УВАГА!!! Клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено.

У разі тимчасового вилучення майна під час обшуку, огляду, здійснюваних на підставі ухвали слідчого судді, передбаченої статтею 235 цього Кодексу, клопотання про арешт такого майна повинно бути подано слідчим, прокурором протягом 48 годин після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, в якої його було вилучено.

В подальшому слідчий, прокурор складає постанову про визнання речей та документів речовими доказами та приєднання їх до матеріалів кримінального провадження.

2. Зберігання речових доказів. Забезпечення схоронності тимчасово вилученого майна

Речові докази, за винятком документів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, повинні бути належним чином упаковані та опечатані.

Спосіб упаковки повинен забезпечувати неможливість підміни або зміни вмісту без порушення її цілісності та схоронність вилучених (отриманих) речових доказів від пошкодження, псування, погіршення або втрати властивостей, завдяки яким вони мають доказове значення.

На речові докази, які не можуть бути належним чином упаковані через громіздкість чи з інших причин, прикріплюється бирка у спосіб, що унеможлиблює її зняття, зміну або пошкодження.

На упаковці (бирці) проставляються підписи осіб, які брали участь у процесуальній дії, та зазначається інформація про вміст упаковки, найменування проведеної процесуальної дії, дата її проведення та номер кримінального провадження.

Речові докази, крім тих, що повернуті власнику або передані йому на відповідальне зберігання, реалізовані, знищені, технологічно перероблені, зберігаються до передачі їх суду в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ.

Умовою зберігання речових доказів повинне бути забезпечення збереження їх істотних ознак та властивостей.

Забороняється зберігання речових доказів в умовах, що можуть призвести до їх знищення чи псування.

У разі потреби необхідне вжиття невідкладних заходів для приведення таких речових доказів до стану, що дає змогу забезпечити їх подальше зберігання.

У разі закриття слідчим, прокурором кримінального провадження питання про речові докази вирішується у відповідній постанові слідчого, прокурора.

Вилучені (отримані) стороною обвинувачення речові докази зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження.

Документи, які є речовими доказами, повинні зберігатися вкладеними між чистими аркушами паперу в конвертах. На таких документах забороняється робити будь-які помітки, написи і перегинати їх. У разі наявності великої кількості документів вони складаються в окремий пакет. На конверті (пакеті) зазначається перелік документів, що вкладені в нього.

Відповідальним за зберігання речових доказів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, є слідчий, який здійснює таке провадження.

Речові докази, в тому числі документи, які за своїми властивостями (габаритами, кількістю, вагою, об'ємом) не можуть зберігатися разом з матеріалами кримінального провадження, зберігаються у спеціальних приміщеннях органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, що обладнані сейфами (металевими шафами), стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охоронною та протипожежною сигналізацією (далі - обладнані приміщення), крім матеріальних носіїв секретної інформації, які передаються в установленому законом порядку на зберігання до режимно-секретного підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ. У разі відсутності обладнаного приміщення виділяються спеціальні сейфи (металеві шафи) достатнього розміру (далі - спеціальний сейф).

Відповідальною за зберігання речових доказів в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі є посадова особа органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, що призначається наказом керівника такого органу або слідчого підрозділу відповідно до повноважень (далі - відповідальна особа). Згідно із зазначеним наказом з числа посадових осіб органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, призначається також особа, яка заміщує відповідальну особу в разі її відпустки, відрядження чи тривалої відсутності з інших причин, та особа, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

Для обліку речових доказів у кожному органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, відповідальною особою ведеться книга обліку речових доказів (далі - книга обліку) яка нумерується, прошнуровується,

засвідчується підписом керівника слідчого підрозділу і скріплюється печаткою органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ. Книга обліку зберігається у відповідальній особи.

Взяття на облік речових доказів проводиться не пізніше наступного дня після їх вилучення (отримання) шляхом внесення відповідного запису до книги обліку. У разі коли облік речових доказів у книзі обліку не може бути проведений своєчасно з об'єктивних причин (значна віддаленість місця вилучення (отримання) речових доказів від місцезнаходження органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ тощо), такий облік повинен проводитися в день їх фактичної доставки. Якщо день, в який повинен бути проведений облік речових доказів, припадає на святковий або інший неробочий день, їх облік проводиться у перший після нього робочий день.

Якщо речові докази залишаються в матеріалах кримінального провадження і не здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа або передаються на зберігання до іншого місця зберігання, в книзі обліку робиться відповідна відмітка із зазначенням прізвища слідчого, який здійснює кримінальне провадження.

Після передачі речових доказів до іншого місця зберігання, слідчий у строки не пізніше наступного дня, зобов'язаний надати відповідальній особі копії документів, які підтверджують факт передачі речових доказів.

Передача на зберігання речових доказів, які за своїми властивостями повинні зберігатися в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі, здійснюється відразу після їх взяття на облік у книзі обліку.

Відповідальна особа під час прийняття для зберігання речових доказів перевіряє відповідність даних, зазначених у протоколі, в якому зафіксовано факт їх вилучення (отримання), фактичному стану речових доказів.

На кожній упаковці (бирці) зазначаються номер книги обліку і порядковий номер запису.

Відповідальна особа заповнює квитанцію про отримання речових доказів для зберігання в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі (далі - квитанція), яка долучається до матеріалів кримінального провадження.

У разі виникнення необхідності у проведенні процесуальних дій з вилученими (отриманими) речовими доказами слідчий, який здійснює кримінальне провадження, отримує з обладнаного приміщення чи спеціального сейфа необхідну упаковку з речовими доказами чи безпосередньо речові докази з прикріпленою биркою. У книзі обліку робиться відмітка про видачу речових доказів та про цілісність упаковки чи бирки, що засвідчується підписом слідчого.

Після закінчення процесуальних дій речові докази в належній упаковці або з прикріпленою биркою у строки не пізніше наступного робочого дня, здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

Під час передачі матеріалів кримінального провадження від одного слідчого іншому ними у присутності відповідальної особи проводиться перевірка цілісності упаковки чи бирки, прикріпленої до речових доказів, переданих на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфу,

і відповідність упаковки чи бирки. За відсутності слідчого, від якого передаються матеріали кримінального провадження, перевірка проводиться за участю керівника слідчого підрозділу.

Результати перевірки засвідчуються підписами осіб, що проводили перевірку, у книзі обліку.

У разі наявності порушення цілісності упаковки чи бирки або встановлення їх невідповідності вимогам, слідчий якому передаються матеріали кримінального провадження, у присутності прокурора, керівника слідчого підрозділу, відповідальної особи та слідчого, від якого передаються матеріали кримінального провадження, проводить огляд речових доказів та упаковує їх з дотриманням вимог, визначених у пункті 3 цього Порядку. Про проведення огляду складається протокол.

Якщо в результаті огляду речових доказів встановлено їх невідповідність відомостям про такі речові докази, що містяться у відповідній квитанції, складається також акт у двох примірниках, який засвідчується підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду.

До матеріалів кримінального провадження долучаються протокол огляду та один примірник акта у разі його складення. Другий примірник акта передається відповідальній особі.

Доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа можливий тільки у присутності відповідальної особи, а в разі її тривалої відсутності - особи, яка її заміщує.

У разі відсутності відповідальної особи та особи, яка її заміщує, доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа може бути здійснений тільки з дозволу та у присутності прокурора, а також керівника слідчого підрозділу та особи, в якої на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

У таких випадках складається акт, в якому відображаються підстави доступу до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа, речові докази, які вилучено чи поміщено до нього. Акт передається керівником слідчого підрозділу відповідальній особі для внесення відповідних записів у книгу обліку.

Перевірка стану та умов зберігання речових доказів, правильності ведення документів щодо їх приймання та обліку проводиться щокварталу керівником слідчого підрозділу.

Зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, які є речовими доказами, здійснюється відповідно до Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2008 р. № 422

Зберігання речових доказів у вигляді спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесені до Єдиного державного реєстру місць зберігання та з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і

розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

берігання вилученої (отриманої) під час кримінального провадження вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів здійснюється в господарчих підрозділах МВС, Головних управлінь МВС, управлінь МВС, СБУ, Головних управлінь та управлінь СБУ після їх перевірки та дослідження державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність. У разі необхідності поміщення зразків боєприпасів, вогнепальної або холодної зброї до натурно-довідкових колекцій такі зразки за узгодженням з прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у відповідному кримінальному провадженні, можуть зберігатися у державній спеціалізованій установі, що здійснює судово-експертну діяльність.

У разі вилучення (отримання) зброї, бойових припасів, військового спорядження, що закріплені за військовими частинами, органами та підрозділами Збройних Сил, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, інших державних органів, військовослужбовці та співробітники яких мають право на носіння табельної зброї та боєприпасів до неї, такі зброя, бойові припаси, військове спорядження підлягають здачі на зберігання за належністю, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Речові докази у вигляді вибухових речовин передаються для зберігання на склади (арсенали, бази) Збройних Сил або відповідних державних підприємств, а отруйні речовини - на склади суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на це, отриманий відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 1995 р. № 440, та належні спеціальні умови для зберігання, за узгодженням з їх командирами (начальниками) та керівниками.

Зберігання речових доказів у вигляді автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, здійснюється на спеціальних майданчиках і стоянках для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

Речові докази у вигляді готівки у національній валюті України або іноземній валюті передаються для зберігання уповноваженому банку, що обслуговує орган, у складі якого функціонує слідчий підрозділ (далі - уповноважений банк). У разі коли готівка у національній валюті України чи іноземній валюті не містить слідів кримінального правопорушення, валютні кошти зараховуються на спеціально визначені для цієї мети депозитні рахунки (далі - депозитний рахунок) уповноваженого банку.

Речові докази у вигляді цінних паперів у документарній формі передаються для зберігання уповноваженому банку.

Речові докази у вигляді дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення або напівдорогоцінного

каміння або у вигляді речей, що їх містять, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, передаються для зберігання Державному сховищу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння або уповноваженому банку.

Речові докази у вигляді предметів релігійного культу, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, можуть бути передані на зберігання релігійним організаціям.

Речові докази у вигляді речей і документів, які мають культурну цінність, передаються для зберігання Мінкультури або Укрдержархіву відповідно до їх компетенції.

Речові докази у вигляді речей і документів, які мають культурну цінність, передаються для зберігання Мінкультури або Укрдержархіву відповідно до їх компетенції.

Схоронність тимчасово вилученого майна забезпечується по тим же правилам, що і решта речових доказів. Застосування такого порядку зберігання тимчасово вилученого майна здійснюється до повернення майна власнику у зв'язку з припиненням тимчасового вилучення майна або до постановлення слідчим суддею, судом ухвали про накладення арешту на майно.

3. Поводження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено

Речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, які через громіздкість або з інших причин, визначених у Кримінальному процесуальному кодексі України, не можуть зберігатися без зайвих труднощів в обладнаних приміщеннях або в інших місцях зберігання, передаються (крім випадків, коли такі речові докази повернуто власникові або передано йому на відповідальне зберігання) за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду торговельному підприємству для реалізації, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Реалізація предметів здійснюється з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

Про передачу торговельному підприємству предметів для реалізації складається акт у трьох примірниках. Перший примірник акта зберігається в матеріалах кримінального провадження, другий передається торговельному підприємству, третій - фінансовому підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, для подальшого здійснення контролю за надходженням на депозитний рахунок уповноваженого банку сум від реалізації таких предметів.

Речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, мають непридатний стан, знищуються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду.

Речові докази у вигляді предметів чи товарів, що належать до вилучених з обігу, а також якщо їх тривале зберігання небезпечне для життя чи здоров'я людей або довкілля, на підставі відповідного рішення слідчого судді, суду передаються для їх технологічної переробки або знищуються.

Технологічна переробка або знищення таких предметів і товарів здійснюється з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340, Загальних вимог до здійснення переробки, утилізації, знищення або подальшого використання вилученої з обігу неякісної та небезпечної продукції, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 р.

Про передачу предметів для технологічної переробки або знищення складається акт у двох примірниках, один з яких зберігається в матеріалах кримінального провадження, інший передається відповідному підприємству.

Про передачу речових доказів для реалізації, технологічної переробки або знищення в книзі обліку робиться відповідна відмітка.

У разі відбору зразків речових доказів, які передаються для реалізації, технологічної переробки або знищення, їх зберігання здійснюється по загальним правилам.

4. Витрати, пов'язані із зберіганням чи пересиланням речових доказів

Фінансування витрат, пов'язаних із зберіганням чи пересиланням речових доказів, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для утримання органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, який здійснив пересилання речових доказів або їх передачу на зберігання.

Граничний розмір таких витрат не може перевищувати суми, обчисленої на підставі первинних документів, які підтверджують витрати.

Зверніть увагу! Постанова Кабінету Міністрів України Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу від 19 листопада 2012 р. № 1104

Витрати, пов'язані із зберіганням та пересиланням речей і документів відповідно до ст. 118 КПК є різновидом процесуальних витрат.

Їх умовно можна поділити на два види:

ті, що виникають у зв'язку з потребою у зберіганні ті, що зумовлені пересиланням речей і документів під час кримінального провадження.

До першої групи належать витрати органів досудового розслідування та суду, здійснені для забезпечення схоронності документів та речей, які мають

відношення до провадження, коли через певні обставини (значні габарити, інші особливості) їх неможливо зберігати у звичайному порядку.

Другу групу витрат відносять до кримінальних процесуальних незалежно від того, яким чином відбувається пересилання речей чи документів. Так, наприклад, окремі об'єкти можуть направлятися в експертні установи для дослідження або навіть у центральні головні експертні установи, що потребує відповідних матеріальних затрат.

5. Особливості визнання речовими доказами результатів негласних слідчих (розшукових) дій

Новизна негласних слідчих (розшукових) дій та пряме визначення у статтях 256 та 257 КПК України можливості використання їх результатів у кримінальному провадженні змушувало замислюватись над наявністю достатніх правових важелів гарантування захисту прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час їх проведення.

Слід зазначити, що термін збирання доказів є умовним, оскільки доказів в готовому вигляді не існує. Об'єктивно в оточуючому середовищі залишаються сліди вчиненого кримінального правопорушення у

формі відображень різних подій у пам'яті осіб, що їх спостерігали або були їх учасниками, та у формі матеріальних слідів відображень дій з готування, вчинення та приховування кримінального правопорушення, матеріальних об'єктів, які були знаряддями вчинення кримінальних правопорушень, об'єктів кримінально протиправних дій, гроші, цінності, та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом, тощо. В ході кримінального провадження шляхом проведення не тільки слідчих, але й негласних слідчих (розшукових) дій, реалізації їх процесуальної форми і застосування відповідних пізнавальних прийомів ці сліди виявляються, відображаються у свідомості суб'єктів доказування, а потім фіксуються в процесуальних документах, а за необхідності із застосуванням технічних засобів фіксування кримінального провадження, вилучаються самі матеріальні об'єкти, що є носіями відомостей, які мають значення для досудового розслідування, в результаті чого виникають дані, що утворюють об'єктивну основу доказів.

У ч. 1 ст. 256 КПК України вказано, що поряд із речами та документами, вилученими під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, в доказуванні можуть використовуватися їх копії. Стосовно такої можливості необхідно зробити ряд застережень. По-перше, копія оригінала будь-якої речі – це точне її відтворення. Тобто в доказуванні, виходячи із буквального розуміння терміну копія речі, можуть використовуватися тільки виготовлені в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій копії речей, що повністю відтворюють стійку зовнішню будову, розміри, форму, колір, вагу та інші індивідуальні ознаки оригінальної речі. Наприклад, копії знарядь вчинення злочину, предмета злочинного посягання, що були використані під час проведення негласної

слідчої (розшукової) дії як спеціально виготовлені несправжні (імітаційні) засоби відповідно до положень ст. 273 КПК України.

Копії слідів вчинення злочинів, що виготовляються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, відносяться до інших результатів, здобутих за допомогою застосування технічних засобів, на які вказується у ч. 1 ст. 98 та ч. 1 ст. 256 КПК України як на матеріальні об'єкти, що можуть використовуватися в доказуванні як речові докази. По-друге, в теорії документознавства, юриспруденції та практиці діловодства під копією розуміється документ, що відтворює інформацію документа оригінала й усі його зовнішні ознаки або їх частину, має у правому верхньому кутку

позначку «Копія». Копія документа може бути факсимільною (містить усі реквізити документа, відображає особливості їх розташування та оформлення (наприклад, ксерокопія, фотокопія)) та вільною (містить усі реквізити справжнього документа, проте не обов'язково повторює його форму). Різновидами копій є відпуск, витяг та дублікат.

Дані, отримані в ході негласних слідчих (розшукових) дій, можуть стати змістом окремих видів доказів лише за дотримання умов, що пред'являються

до них у главах 4 та 21 КПК України, а саме: 1) отримані дані повинні відноситись до обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (ст.ст. 85, 91 КПК України); 2) фактичні дані повинні бути отримані із процесуальних джерел, вказаних у ч. 2 ст. 84 КПК України, сформованих у порядку, встановленому КПК України (ч. 1 ст. 86 КПК України); 3) отримані дані можуть слугувати фактичною основою доказів, якщо вони пройшли перевірку шляхом проведення інших слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій відповідно до вимог КПК України (ст. 94 КПК України); 4) розсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а за неможливості їх розсекречення надання допуску до них учасникам кримінального провадження в порядку, встановленому чинним законодавством; 5) особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором

або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ст. 253 КПК України). Речі, документи, що вилучені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, можуть бути визнані речовими доказами у кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 256 КПК України). Умовами визнання їх речовими доказами є: а) отримання в порядку, встановленому КПК України (ч. 1 ст. 86 КПК України), фактичних даних із процесуальних джерел, вказаних у ч. 2 ст. 84 КПК України, що ці матеріальні об'єкти були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального

правопорушення (ст.ст. 91, 98 КПК України); б) отримання матеріальних об'єктів та фіксування їх індивідуальних ознак у протоколі негласної слідчої (розшукової) дії та додатку до нього в порядку, встановленому КПК України (ч. 2 ст. 84, ч. 1 ст. 86 КПК України); в) проведення перевірки походження, зв'язку з подією кримінального правопорушення та достовірності матеріальних об'єктів шляхом проведення інших слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій відповідно до вимог КПК України (ст. 94 КПК України); г) розсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а за неможливості їх розсекречення надання допуску до них учасникам кримінального провадження в порядку, встановленому чинним законодавством.

6. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом

Основні положення щодо допуску до керування транспортними засобами зазначені у ст. 15 Закону України «Про дорожній рух». Відповідно кожний громадянин, який досяг відповідного віку, що встановлений до різних видів транспортних засобів по різному, та не має медичних протипоказань, пройшов повний курс навчання за відповідними програмами, може в установленому порядку отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії. Особа, яка бажає отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії чи типу, зобов'язана пройти медичний огляд, підготовку або перепідготовку відповідно до типової навчальної програми, успішно скласти теоретичний і практичний іспити [15]. Порядок такої підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів визначається постановою Кабінету Міністрів України № 487 від 20 травня 2009 р. і включає в себе забезпечення закладами одержання громадянами знань з Правил дорожнього руху, будови та експлуатації транспортних засобів, основ безпеки руху та надання домедичної допомоги, вмінь і навичок керування транспортним засобом [16].

Право на керування транспортними засобами відповідної категорії підтверджується посвідченням водія транспортного засобу з установленим терміном дії. На території України відповідно до Конвенції про дорожній рух діють національні та міжнародні посвідчення водія. Порядок видачі, обміну та встановлення терміну дії таких посвідчень також визначається Кабінетом Міністрів України. Зокрема, особи допускаються до керування транспортними засобами за наявності у них національного посвідчення водія України на право керування транспортними засобами відповідної категорії (далі - посвідчення водія), крім випадків встановлення особам тимчасового обмеження у праві керування транспортними засобами. Посвідчення водія є документом, що посвідчує особу та її спеціальний статус у частині

підтвердження права його власника на керування транспортними засобами [17].

В свою чергу процедура набуття права керування судном регулюється наказом Міністерства інфраструктури України № 283 від 7 травня 2013 року, яким затверджено положення про порядок видачі посвідчення судноводія малого/маломірного судна.

Відповідно дія цього положення поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які проходять підготовку та підтвердження кваліфікації з метою отримання посвідчення, а також на посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах морського та річкового транспорту, яким є Морська адміністрація [18].

Мале/маломірне судно (далі – ММС) – моторне судно з корпусом довжиною до 24 метрів та вітрильне судно з корпусом довжиною від 2,5 до 24 метрів валовою місткістю менш як 80 одиниць, а посвідчення судноводія ММС – документ, що надає право управління ММС, оформлений та виданий у порядку, визначеному вищезазначеним положенням.

Отже, документом, що підтверджує право на керування судном – є Посвідчення судноводія малого/маломірного судна у вигляді пластикової картки.

Посвідчення можуть отримати кандидати, яким виповнилося 18 років, крім того вони зобов'язані:

мати чинний документ про придатність для управління транспортним засобом за станом здоров'я (фізично та психічно придатні для керування ММС, зокрема мають необхідний для цього рівень зору, слуху та розрізнення кольорів);

успішно пройти документально підтверджену теоретичну та практичну підготовку у навчально-тренажерний заклад, що проводять підготовку судноводіїв ММС (їх перелік затверджується Мінінфраструктури України за поданням Морської адміністрації);

успішно підтвердити кваліфікацію у Кваліфікаційній комісії.

Слід зазначити, що вищезазначені правила не поширюються на осіб, які керують суднами, що плавають під військово-морським прапором України; спортивними суднами; весловими суднами, що використовуються без двигуна.

Вилучені документи зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, дізнавача, який здійснює таке провадження, до постановлення слідчим суддею відповідної ухвали за результатами розгляду клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (далі - клопотання).

У разі відмови в задоволенні клопотання вилучені документи підлягають поверненню володільцю не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, дізнавачем, прокурором відповідної ухвали слідчого судді.

У разі задоволення клопотання документи не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, дізнавачем, прокурором відповідної ухвали слідчого судді надсилаються разом з копією такої ухвали рекомендованим листом на зберігання центральному органу виконавчої влади, що здійснює контроль (нагляд) у відповідній сфері (далі - центральний орган виконавчої влади). У разі продовження в установленому порядку строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом копія відповідної ухвали слідчого судді надсилається у такий самий строк центральному органу виконавчої влади, якому для зберігання надіслано документи.

В останній день строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом центральний орган виконавчої влади надсилає документи рекомендованим листом слідчому, дізнавачу, прокурору, від якого вони надійшли, для вирішення питання про повернення таких документів володільцю.

Документ, що підтверджує повернення документа володільцю або надіслання його на зберігання центральному органу виконавчої влади, долучається до матеріалів кримінального провадження.

Оцінка майна:

майно, конфісковане на підставі рішення суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом, крім майна, конфіскованого на підставі рішення суду і переданого органам державної виконавчої служби провадиться комісією, яка утворюється органом, що здійснив його вилучення, у складі представників територіальних органів ДПС, органів (суб'єктів господарювання), що здійснили вилучення майна або зберігають його, фінансових органів та органів (суб'єктів господарювання), які здійснюватимуть розпорядження цим майном.

Важливо, що попередня оцінка проводиться на момент взяття на облік цього майна. Таке майно зберігається органами (суб'єктами господарювання) у власних (орендованих) спеціально обладнаних приміщеннях (на майданчиках) або передається ними для зберігання іншим організаціям за договорами.

Органи виконавчої влади, які здійснюють вилучення тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів, а також спирту етилового, алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених), щомісяця до 5 числа оприлюднюють на власному веб-сайті інформацію за попередній місяць про обсяги вилучення такої продукції та обладнання, а в разі конфіскації такої продукції та обладнання - реквізити судового рішення про конфіскацію.

План практичного заняття (2 год.):

1. Проблемні питання поводження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено.
2. Вирішення ситуативних завдань.

Ситуативні завдання:

Ситуація 1

Отримавши матеріали до свого провадження, в ході їх вивчення та оцінки, слідчий з'ясував, що пістолет, виявлений на місці події, відображений у фототаблицях-додатках до протоколу огляду місця події та вилучений з місця події, не описаний в протоколі огляду місця події. Встановлено, що слідчий, який проводив цю слідчу (розшукову) дію, мав недостатній досвід роботи, стаж на посаді слідчого близько 1 місяця, і внаслідок неуважності не описав виявлений пістолет в протоколі та не зазначив про його вилучення і долучення до матеріалів провадження.

Проаналізуйте ситуацію, яка склалась.

Які вимоги до вилучення майна передбачено чинним законодавством.

Ситуація 2

Слідчий отримав до свого провадження матеріали кримінального правопорушення, від іншого слідчого свого підрозділу. В ході подальшого досудового розслідування виникла необхідність проведення слідчої (розшукової) дії з речовими доказами, які знаходились в камері зберігання речових доказів.

Опишіть процедуру отримання речових доказів з кімнати зберігання.

Який алгоритм дій слідчого у випадку, коли слідчий в момент отримання речових доказів помітить, що пакування вказаних речових доказів пошкоджене?

Ситуація 3

До слідчого звернувся очевидець ДТП, який повідомив, що на його відео реєстратор було зафіксовано момент ДТП. Відео він записав на флеш-карту та готовий надати слідчому.

Опишіть алгоритм дій слідчого у зазначеному випадку.

Що буде речовим доказом у зазначеному випадку?

Яким чином мають бути оформлені матеріали за зверненням очевидця?

Ситуація 4

Під час кримінального провадження було встановлено, що автомобіль, з використанням якого вчинялися розбої, належить не підозрюваному К., а його колезі, який надавав автомобіль у користування, не знаючи про злочинні наміри К.

Визначте, чи буде автомобіль речовим доказом.

Який алгоритм дій слідчого з автомобілем у зазначеному випадку?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник Голос України. – 2012. – № 90–91.
4. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 груд. 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 3 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 3 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
9. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Офісу Генерального прокурора від 30 червня 2020 р. № 298 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>.
10. Про затвердження положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: наказ МВС України від 20 травня 2020 р. № 405 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>
11. Про затвердження Порядку видачі посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини й порушень правил полювання. Наказ Мінагрополітики України № 383 від 01 жовтня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1316-14#Text>
12. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом: постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 № 1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#n94>
13. Про Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним: постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 № 1340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-98-%D0%BF#Text>

II. Спеціальна література:

14. Досудове розслідування: навч. посібник / Р. І. Благута, А.-М. Ю. Ангеленюк, Ю. В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю. А. Комісарчук та А. Я. Хитри. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 600 с.

15. Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо осіб, які користуються недоторканністю [Текст] : монографія / С. В. Свириденко, О. Ю. Татаров ; Нац. акад. внутр. справ. - Київ : НАВС, 2019. - 211 с.

16. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 272 с.

17. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К. : Юстиніан, 2012. 1224 с.

18. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін., за заг. Ред А.Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

19. Шехавцов Р.М. Умови визнання доказами результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Вісник Академії адвокатури України. Вип. 12 (32). 2015. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2475/1/vaau_2015_12_1_15.pdf

III. Інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua

3. Урядовий портал. Єдиний веб-потал органів виконавчої влади. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

4. Офіційний веб-потал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://www.mvs.gov.ua/>

5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/>

6. Офіційний веб-потал Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>

7. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://nads.gov.ua/control/uk/index>

8. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua/>

9. Вікіпедія Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>

10. Електронна бібліотека Львівського державного університету внутрішніх справ. URL: <http://www.lvduvs.edu.ua>